

УДК 821.161.2
С47

Серія «Актуальна тема»

Дизайн обкладинки Марії Фої

Славінська І.

С47 Повітряна й тривожна книжка / Ірина Славінська. —
Х. : Віват, 2023. — 192 с. — (Серія «Актуальна тема»,
ISBN 978-617-690-089-4).

ISBN 978-966-982-975-7

Ірина Славінська з позиції власного досвіду описує реалії міста часів війни. І те, як «мирні» чи «тилові» регіони мусять адаптуватися до воєнних реалій. У цій книжці йдеться про зміну пріоритетів, відносну безпеку, історичну пам'ять, відчуття дому, міста й людей, які пов'язані між собою. Про те, як війна вкрала в нас спокій, друзів, оселі, але несподівано й позбавила всього зайвого — речей, сподівань, страхів. Ми стали відвертішими, різкішими й водночас значно сильнішими. «Як колись» уже ніколи не буде, але точно настане «після перемоги».

УДК 821.161.2

ISBN 978-617-690-089-4 (серія)
ISBN 978-966-982-975-7

© Славінська І., текст, 2023
© Фоя М. О., обкладинка, 2023
© ТОВ «Видавництво "Віват"», 2023

ГАРДЕРОБ

— **М**ені потрібна вишиванка.
Це історія не про кокетування чи шопоголізм. Це історія про нові обличчя давно знайомих речей. Вона стосується і питання про те, що вдягнути на похорон. Це не так принципово, коли ти просто хочеш принести квіти й ушанувати пам'ять когось не надто знайомого. Натомість, коли ховаємо своїх, одяг перетворюється на важливу частину церемонії. Адже кожна й кожен із нас, живих, наче стає уособленням того, кого ховають, тому дуже важливо не принизити гідності покійного. Я не жартую. Мати, котра шукає належну чорну сукню, у якій можна вижити в літній спекотний день, чи подруга, яка разом із сестрою та дружиною небіжчика обирає достатньо слушну для похорону — але червону — вишиванку.

Або перемога. Власне я, коли на початку вторгнення довелося жити в іншій квартирі, цілий місяць до одержимості переймалася: а що, як

уже завтра перемога, а я без вишиванки? Іншого образу не могла навіть уявити.

Стосунки з одягом дуже змінилися.

Якось у довоєнний час на одній вечірці жіночим гуртом ми розмовляли, у кого яка «уніформа» для роботи. «Блуза та спідниця, підбори», — каже одна. «Яскраві прикраси», — каже друга. «Джинси й футболка», — додає третя. Мою тодішню «уніформу» становили сукня чи біла сорочка та червона помада. Загалом мій гардероб повен суконь, переважно чорних, бо це один з улюблених кольорів, але поміж них живуть червона, бордова, фіолетова, смарагдова, шафранова, а також сукня-смокінг, у неї я дуже люблю вибиратися на вечірки, і ще сукня-комбінація, яку вдягнула тільки раз — на весілля добрих друзів. Чи не третину з них мені пошила подруга — вона чудово знає, які деталі крою мають бути й на яких місцях. Ось у цій сукні мене представляли новій команді. Цю я вперше вигуляла на вечірку з нагоди дня народження дуже дорогого колеги. Ця колись допомогла почуватися впевненіше на одному відповідальному засіданні. У цій я була на весіллі брата. Певно, у кожної людини є речі, що навіюють важливі спогади. Щось на кшталт «щасливих трусів». Лимонна сукня, яку вдягала лише двічі, поки не замастила чимось чорним, що нічим не відпиралося. Улюблені джинси, котрі

потому обрізала та довго носила як шорти. Але спогади не обов'язково будуть приємними. Чорні «човники», достатньо урочисті й водночас достатньо розтоптані, щоб у них можна було довго стояти, — їх я взувала на похорон бабусі.

Передчуття війни поставило нові виклики, наприклад прощання зі взуттям на підборах. Якоїсь миті я просто перестала його носити, хоча 24 лютого в ті дні ще було майбутнім — у нього не хотілося вірити, проте воно вже бриніло. Разом із колегами ми вже ходили «на екскурсії» в укриття цивільного захисту й міркували, що важливо подбати про зручні одяг і взуття, у яких можна легко збігти сходами в підземелля. За якийсь час ми так багато годин проводитимемо в цих укриттях протягом повітряних тривог...

Що таке зручний одяг? Я не маю відповіді на це запитання.

У кожної людини свої стосунки з гардеробом. Мій завжди поділявся на «публічний» і «непублічний», але в обох категоріях головним критерієм була зручність. І в кросівках під час тривалої прогулянки, і в туфлях, у яких доводилося довго стояти на сцені в ролі ведучої, — у будь-якому взутті мусила бути в ресурсі прожити багато годин поспіль. Важливо, щоб речі не підводили: на них не має бути помітно плям поту (саме тому це переважно біле й чорне, але не

світло-блакитне чи бежеве). Також добре, якщо їх можна не прасувати, особливо якщо йдеться про відрядження чи відпустку (маю окрему добірку ділових образів із поліестеру, шовку та інших тканин, із якими нічого не відбувається, хай би скільки годин перельоту було позаду). Або згадаймо гумаки. Дуже модна колись деталь міського гардероба в моїх київських буднях не прижилася: у них жарко й незручно довго гуляти. Натомість вони незамінні, коли саджаєш тюльпани чи косиш газон. Між іншим, не всі речі в шафі однаково фотогенічні, що теж впливає на вибір.

Усі ці аргументи втратили актуальність у день, коли я взялася пакувати рюкзак — про всяк випадок. Стояла, розгублено вдивлялася в шафу й міркувала, що з цього всього може реально знадобитися. Футболка, фліска, пара шкарпеток, зміна білизни. Усе було не так, як я уявляла до війни.

Багато знайомих — і ті, які мусили поїхати, і ті, які лишилися вдома, — згадували, що після 24 лютого обходилися мінімумом речей. Гола функціональність: достатньо зручний для сидіння в укритті чи в коридорі одяг, достатньо теплий, аби за потреби можна було швидко вибігти на вулицю, схопивши з собою все важливе та всіх важливих. У квітні, коли росіян уже прогнали

від Києва, люди й далі обходилися своєю капсулою: штанами, парою светрів, парою футболок, кросівками. Знайома французенка згадує квітневий візит до столиці й говорить, що завжди ошатне місто в ті тижні трохи втратило елегантність. Думаю, то був той самий час, коли тисячі українців вдивлялися у свої шафи й не розуміли: ким була людина, яка колись давно носила стільки речей? яку функцію вони виконували? навіщо були потрібні? Те саме сталося й зі мною: більша частина гардероба втратила актуальність, я досі не дозволяю собі цього носити.

Зовсім інакшу розгубленість я відчула о шостій ранку 24 лютого, коли міркувала, у чому їхати на радіо. Не могла позбутися відчуття, що потрібне щось «робоче» — достатньо ділове, у чому не соромно сидіти в ефірі, бо ведучі є обличчям редакції, навіть якщо їх не видно. Інша частина мене думала про укриття й потребу швидко рухатися. Напевно, це найтупіша мить у житті: у моїй країні дев'ятий рік триває війна, у небі Києва лунають вибухи, чути роботу ППО, а я стою та думаю, що вдягнути на роботу. Вже за декілька тижнів, збираючись на нічну трансляцію «Концерту для України», що мала звучати в ефірі Радіо Культура наживо із Нью-Йорка, з Метрополітен-опера, я вдягну блузу та вперше за воєнний час нафарбую губи червоною помадою.

Того вечора було цілком зрозуміло, навіщо мені робити зачіску та обирати святковий варіант гардероба для роботи зі студії в укритті: я йшла вести важливий концерт, хай і не на сцені, а у форматі радіотрансляції. Цієї професійної честі в мене ніхто не забере. Це історія про підтримання звичного робочого *modus operandi*. Річ у тім, що радіо є світом звуків, де немає картинки. Наших обличчя ніхто не знає та не впізнає, але в аптеці ковідних часів навіть з-під маски можуть упізнати твій голос. У радіостудії можна працювати навіть у піжамах, але ніхто цього не робить. Чому? Тому що голос не бреше про внутрішній стан. І голос людини в спортивних штанах відрізняється від голосу людини у вечірньому вбранні.

Так от, уранці 24 лютого я дістала з пакунка новий піджак, який напередодні забрала в поштоматі. Вовняний, великий, теплий, сірий, м'який. Абсолютно красивий і нарядний, і zarazом буденний і затишний.

Спонтанна онлайн-покупка.

Моє персональне бомбосховище, як виявиться згодом.

Після 24 лютого стало важливим те, що допомагало тримати рамку нормальності. Хоча яка може бути нормальність під звуки прильотів? Але незамінною виявилася змога помити голову своїм шампунем, намастити обличчя своїм

кремом і — вибачте — бризнути на шкіру своїми улюбленими парфумами. Уперше я подумала про це в укритті 25 лютого, коли дивилася на нафарбовану колегу, — ми саме розмовляли й жартували про макіяж на тлі війни. Я дуже добре розуміла всі ті жарти й частку жарту в них — як людина, що в «рюкзачок готовності» поклала косметичку й, зокрема, червону помаду. Навіщо? Тому що не хотіла відпускати звичного життя, навіть якщо воно розсипалося на друзки у воєнній реальності. Так само навіть у найстрашніші дні, навіть на окупованих українських землях люди знаходили сили та снагу для того, щоб розвести вогнище та зварити ранкову каву — звичний ритуал, якого не хотілося відпускати, попри обстріли, брак світла, води й опалення. Звісно, мені ніколи не вдасться уявити весь жах тих буднів окупації. Але я справді розумію, навіщо триматися за звичні жести буденності: вони мають здатність повернути тобі тебе, створити враження (чи ілюзію?) контролю над власним життям.

У миті, коли мала сили думати про зовнішнє, я відчувала, як підзаряджаюся емоційно, — а чи сили думати про зовнішнє виникали тоді, коли мала трохи більше ресурсу? Хто б мені це пояснив?

Сьогодні я досі дотримуюся певного «посту» з одягом. Більшість улюблених прикрас живе